

(*T. spelta* × Подолянка), (Наталка × (*T. spelta* × Наталка)), (*T. spelta* × (Наталка × *T. spelta*))

При порівнянні рослин гібридів  $F_1$  з рослинами батьківських форм було встановлено, що окремі досліджувані ознаки колоса проявляються неоднаково. Аналіз значень параметрів колоса батьківських форм та простого гібрида  $F_1$  показав, що гени, які контролюють кількісні параметри ознак колоса спельти, зокрема його довжину та щільність, мають більш сильний вплив на ці ознаки, ніж аналогічні гени м'якої пшениці. При порівнянні ознак беккросних гібридів  $F_1$  з ознаками батьківських форм було встановлено, що гібриди за показниками довжини колоса та числом колосків у колосі достовірно не відрізнялися від вихідних форм, хоча середні значення параметрів цих ознак у гібрида були вищими порівняно з батьківськими середніми. Збільшення дози генів м'якої пшениці у беккросних гібридів суттєво не вплинуло на значення параметрів колоса, а збільшення дози генів спельти у беккросних гібридів підвищує відмінності від м'якої пшениці і наближує значення параметрів колоса до ознак спельти.

Таким чином, довжина колоса у досліджених нами простого та беккросних гібридів  $F_1$  перевершувала показники батьківських середніх значень та наближалася до довжини колоса спельти. Це може свідчити про адитивну взаємодію генів різних видів пшениці. Встановлено, що середнє число колосків у колосі у простого гібрида в поколінні  $F_1$  достовірно перевищувало число колосків у батьківських форм, що також свідчить про адитивну взаємодію генів спельти та пшениці, які контролюють дану ознаку. Індекс щільності колоса у простого та беккросних гібридів  $F_1$  був достовірно меншим цього показника м'якої пшениці та наближався до показників спельти, що свідчить про домінування гена/(ів) спельти при успадкуванні цієї ознаки у гібридів.

УДК 632.7:633.11

**Стригун О. О.**, кандидат сільськогосподарських наук, керівник лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників Інститут захисту рослин НААН

**Судденко Ю. М.**, аспірант, молодший науковий співробітник відділу захисту рослин

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН

E-mail: suddenko.j@gmail.com

## **ВИДОВИЙ СКЛАД ШКІДЛИВОЇ ЕНТОМОФАУНИ АГРОБІОЦЕНОЗУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Серед причин, обмежуючих реалізацію потенційної продуктивності сортів пшениці озимої (порушення науково обґрунтованих сі-

возмін, спрощення класичної системи обробітку ґрунту, зменшення обсягів застосування засобів захисту рослин), втрати врожаю від шкідників в середньому перевищують 12,7 %, а в окремі роки – 30 %. Одні фітофаги пошкоджують висіяні пророслі насінини, підземну частину стебла, зерно в колосі, інші – обгризають листки, стебла та висмоктують сік.

Видова структура, рівень домінування, шкідливість і чисельність комах на зернових злаках постійно варіює, що зумовлено дією абіотичних та біотичних чинників середовища, які впливають на розвиток та розмноження фітофагів. За таких умов виникає потреба в уточненні видового складу та домінантності шкідників, що дасть змогу вчасно застосувати систему заходів оптимальну для конкретних умов з метою покращення фітосанітарного стану посівів.

Дослідження проводили на дослідних полях Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН. Обліки комах і спостереження за рослинами здійснювали під час маршрутних обстежень в усі фази розвитку пшениці озимої. Для встановлення видового складу фітофагів пшеничного агроценозу були використані загальноприйняті в ентомології методи досліджень.

За результатами моніторингу ентомокомплексу пшениці озимої в Правобережному Лісостепу України виявлено 55 видів шкідливих комах з 19 родин, які в тій чи іншій мірі можуть пошкоджувати цю культуру. Ряд жуки, або твердокрилі (*Coleoptera*) характеризувалися найбільшим видовим різноманіттям (14 видів). Їх частка в структурі ентомокомплексу складала 25 % від загалу. Ряд двокрилі (*Diptera*) та ряд клопи, або напівтвердокрилі (*Hemiptera*) налічували по 11 видів. Частка рівнокрилих (*Homoptera*) та лускокрилих (*Lepidoptera*) у структурі ентомокомплексу складала 13 % та 9 % відповідно. Ряди бахромчастокрилі (*Thysanoptera*) та перетинчастокрилі (*Hymenoptera*) налічували по 4 та 2 види відповідно. Найменшою кількістю видів був представлений ряд прямокрилі (*Orthoptera*) – 2 %.

За проведення аналізу зміни складу фітофагів пшениці озимої впродовж вегетаційного періоду, встановлено такі комплекси шкідників: сходи – кушіння (дротяники, травневий хрущ, підгризаючі совки, злакові мухи, попелиці, цикадки, хлібний турун); вихід у трубку (злакові попелиці, хлібні клопи, п'явиці, хлібні блішки); цвітіння – досягання зерна (хлібні клопи, злакові попелиці, трипси, хлібні туруни, пильщики, хлібні жуки).